

XVIII Congrés d'Història de Barcelona

Cap a una història ambiental de la Ciutat

22-24.11.2023

22.XI.2023

9.15 h LLIURAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

9.30 h INAUGURACIÓ DEL CONGRÉS

10.00 h CONFERÈNCIA INAUGURAL

Història ambiental de la ciutat, història ambiental amb la ciutat

Marco Armiero (ICREA-UAB), president de la Societat Europea d'Història Ambiental (2019-2023)

10.45 h DESCANS

SESSIÓ 1

11.15 h PONÈNCIA 1

La història ambiental de Barcelona. Un estat de la qüestió

Maria Antònia Martí Escayol, Universitat Autònoma de Barcelona

12.00 h PONÈNCIA 2

Les disposicions del Consell de Cent en àmbits ambientals. Percepcions ambientals en temps medievals i moderns

Xavier Cazeneuve, Barchinona.cat

12.45 h TAULA RODONA.

Arxius i història ambiental. Bases documentals del coneixement

Eva Roca, Arxiu d'Ecologia Urbana
Noèlia Ramos, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya
David Rovira, historiador del Museu de les Aigües (Agbar)
Santiago Gorostiza, Institut d'Història de la Ciència, UAB

Modera: Albert Cubeles, Parcs i Jardins de Barcelona, IM

13.30 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

SESSIÓ 2

16.00 h PONÈNCIA 3.

Paisatges connectats. Barcelona i Guinea

Celeste Muñoz, Universidad Nacional de Educación a Distancia

16.45 h TORN DE PREGUNTES

17.00 h DESCANS

17.30 h

COMUNICACIONS A (*Sala Moragues*)

Perspectives multidisciplinàries en història ambiental

Philip Banks, Ramon Julià, Santiago Riera

«Els factors ambientals en el creixement de Barcelona cap al mar (1050-1250)»

Sabrina Bianco, EthelAllué, Llorenç Picornell-Gelabert, Santiago Riera i Mora, Carme Miró i Alaix

«De què ens parlen els carbons? Aproximar patrons de consum de llenya i gestió dels boscos a l'època medieval i moderna a partir de les restes arqueobotàniques de Barcelona»

Marina Fernández, Marta Moreno, Santiago Riera, Jordi Ramos, Jordi Nadal

«La ciutat de Barcelona i els seus habitants: l'evolució de la fauna domèstica a les intervencions del carrer Sotstinent Navarro entre l'alta Edat Mitjana i la baixa Edat Mitjana»

Lluís Lloveras, Vanesa Triay, Philip Banks, Anna Molina, Carme Miró, Santiago Riera, Jordi Nadal

«Indústries pel·leteres i adoberes a la Barcelona del s. XIII: el cas de la casa Riera (el Born CCM)»

Santiago Riera, Ramon Julià, Vanesa Triay, Anna Molina, Philip Banks, Vincenç Bros, Alexandra Livarda, Jordi Nadal, Ignasi Camps, Ana Ejarque, Carme Miró

«El Born-La Ribera en època medieval (ss. IX-XIII). Una aproximació geomorfològica, arqueobiològica i documental a la història d'un paisatge»

Arnau Brosa Planella, Ricard Marlasca Martín, Maria Saña Seguí, Santiago Riera Mora, Jordi Nadal Lorenzo, Arturo Morales Muñoz, Anna Molina, Vanesa Triay

«La ictiofauna en el registre arqueològic de Barcelona. Aproximació a l'evolució de la pesca marina a l'època medieval i moderna a partir del registre ictioarqueològic»

Jordi Nadal, Ricard Marlasca, Josep Cruells, Anna Castellano-Tresserra, Santiago Riera, Lluís Lloveras

«El consum de peix a la comunitat de monges clarisses del Monestir de Santa Maria de Pedralbes, entre l'època baixmedieval i l'edat moderna: dades arqueoiològiques i textuals»

19.00 h DEBAT

COMUNICACIONS B (*Auditori carrer Comercial, 5*)

Paisatges en transformació

Àngels Gómez

«El Poble-Sec del segle XIX: de rural a urbanitzable»

Mercè Tatjer i Mir

«Transformacions del paisatge de l'Eixample. Indústries i cases-fàbrica (1864- 1930)»

Jordi Ramos i Carme Miró

«Com els conflictes bèl·lics canvien la morfologia de la ciutat. Barcelona a la Guerra Civil espanyola»

Ramón-Ricardo Vidal y Plana

«L'activitat al Moll de Pescadors de Barcelona, al segle XX, documentada al Museu Marítim de Barcelona i altres col·leccions, per les pinzellades del pintor Ramón Vidal Sans i per les fotografies de Joaquim Tusquets de Cabirol»

Ramón-Ricardo Vidal y Plana

«El bombardeig destructor de l'Escola del Mar de la Barceloneta, l'any 1938 des de la perspectiva actual de la UNESCO sobre ResPECTE i Protecció dels Patrimonis immaterial i material en temps de guerra»

Judit Gil-Farrero

«Barcelona i el Delta del Llobregat: imaginaris versus història humana»

18.30 h DEBAT

23.XI.2023

SESSIÓ 3

9.00 h PONÈNCIA 4.

El metabolisme d'una ciutat mediterrània en perspectiva històrica: de la petjada hídrica a l'alimentària i energètica

Enric Tello, Universitat de Barcelona

9.45 h PONÈNCIA 5.

Barcelona i el proveïment alimentari en la llarga durada

Mercè Renom, doctora en Història

10.30 h DESCANS

11.00 h PONÈNCIA 6.

La climatologia històrica i les aportacions de Barcelona al seu desenvolupament

Mariano Barriendos, Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (CSIC)

11.45 h COMUNICACIONS C

Clima i societat

Alfredo Chamorro

«Climatologia i mobilitat a la Barcelona moderna: les avingudes del riu Llobregat i les seves repercussions sobre les comunicacions de la ciutat en el context de la Petita Edat de Gel»

Xavier Narbón

«L'espai sensorial dels Set Goigs de la Verge a l'ambient de la Barcelona dels segles XV i XVI»

Carlos Moruno

«Sequera, pluges torrencials, nevades i glaçades. Els últims anys del mínim de Dalton a la ciutat de Barcelona (1823-1830)»

Gerard Piera

«La construcció d'una agència ambiental a través de les institucions mèdiques i educatives a Barcelona (1770-1922)»

12.45 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

SESSIÓ 4

16.00 h TAULA RODONA.

La natura com a arxiu. Fonts per a l'estudi de la història ambiental

Santiago Riera Mora, Universitat de Barcelona

Laia Andreu-Hayles, CREA, Universitat Autònoma de Barcelona

Maria Antònia Martí Escayol, Universitat Autònoma de Barcelona

Moderada: Mar Satorras Grau, Institut Metròpoli (UAB)

17.00 h DESCANS

17.30 h

COMUNICACIONS D (*Sala Moragues*)

Metabolismes urbans. Aigua: subministrament i infraestructures

Eduard Masjuan

«Les aigües artesianes de Barcelona. Qualitat i salinització, causes i propostes segons Alberto Carsí (1900-1939)»

David Rovira Pujol

«La resiliència de les infraestructures d'abastament d'aigua a Barcelona davant de la complexitat climatològica mediterrània durant els segles XIX i XX»

Emiliano Hinojo García i Carme Miró i Alaix

«Les sínies del pla de Barcelona. Un element hidràulic que defineix un paisatge»

Olga Roig

«Sants, Hostafrancs i Les Corts, la transformació d'uns municipis en suburbis metropolitans. La

canalització de les aigües, els plans de clavegueram i d'higiene. I com des de l'escola es transmet aquesta higiene»

Emiliano Hinojo García i Carme Miró i Alaix

«De la Via Augusta a la Carretera de Madrid. Continuïtat del traçat d'una via singular a Barcelona»

19.00 h DEBAT

COMUNICACIONS E (*Auditori carrer Comercial, 5*)

Metabolismes urbans. Alimentació, combustibles, residus

Lluís Sales i Favà

«L'impacte ecològic de la demanda alimentària. Evidències a partir de la Lleuda de Mediona (1480-1550)»

Mikel Soberón

«Tocant fusta. L'abastiment de combustible a la Barcelona baixmedieval (segles XV-XVI)»

Jordi Sant Gisbert

«Barcelona i el negoci forestal colonial»

Àlex Pocino Pérez

«Discursos sobre el sanejament de les aigües a la premsa republicana barcelonina durant l'epidèmia de còlera de 1885»

Joan Perarnau Moya

«Rafael Puig y Valls: protecció del medi mitjançant l'ensenyament, la protecció dels espais naturals i el progrés econòmic sostenible»

Fernando Largo

«La recogida y gestión de los residuos domésticos y urbanos en Barcelona hasta el 1915»

18.30 h DEBAT

24.XI.2023

SESSIÓ 5

9.00 h PONÈNCIA 7

La gestió municipal del verd a Barcelona com a discurs de model de ciutat

Albert Cubeles, Parcs i Jardins de Barcelona, IM

9.45 h PONÈNCIA 8

Polítiques municipals i contaminació atmosfèrica: expertesa científica i esfera pública a Barcelona, 1960s-1980s

Alfons Zarzoso, Universidad Complutense de Madrid, i Sara Fajula, Arxiu del Col·legi de Metges de Barcelona

10.30 h DESCANS

11.00 h COMUNICACIONS F

La ciutat verda: arbres, jardins i parcs

Núria Miquel Magrinyà

«Els jardins d'esbarjo, motor de l'expansió urbanística de la Barcelona industrial (1840-1880)»

Eulàlia Gómez-Escoda i Mikel Berra-Sandin

«Celoberts, horts, jardins, claustres, places i carrers. L'aire dels espais oberts de Barcelona: entre el Plànol de la Ciutat de Miquel Garriga i Roca (1856-1862) i el traçat de la ciutat vella d'avui»

Jordi Cartaña i Pinén

«Els passeigs arbrats de Barcelona en els segles XVIII i XIX: creixement i espècies botàniques»

Josep Gordi Serrat

«L'evolució de l'arbre de carrer a la ciutat de Barcelona (1800-1936)»

Laura Valls

«Modernitzar la natura a la Barcelona de principis de segle XX: roques i peixos entre la ciutat i el territori»

Jordi Díaz Callejo

«Ramon Oliva, el jardiner de la metròpoli emergent»

Josep Gordi Serrat

«La percepció de l'arbre urbà a la ciutat de Barcelona (1900-1936)»

Montse Rivero Matas

«La contribució de Nicolau Maria Rubió i Tudurí, al paisatge urbà de Barcelona»

13.00 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

13.35 h CONCLUSIONS I CLOENDA DEL CONGRÉS

Organitzat amb el suport de:

